

УДК 629.083

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЗАСОБІВ ТРАНСПОРТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

**Полянський О.С., д.т.н., професор, Дубінін Є.О., д.т.н., професор,
Молодан А.О., д.т.н., професор**
(Харківський національний автомобільно-дорожній університет)

На прикладі тракторів типу T-150 та John Deere запропоновані шляхи та способи забезпечення надійності за мінімальних витрат. Це дозволяє скоротити терміни окупності та підвищити ефективність використання техніки.

Підвищення експлуатаційної надійності машин тим чи іншим чином зачіпають дві системи: 1) систему забезпечення надійності у процесі створення та виробництва машин; 2) систему технічного обслуговування та ремонту (ТОР) цих машин у процесі експлуатації. Хоча в часі, за місцем та організаційно ці дві системи роз'єднані, але мета одна – забезпечити працездатність машини протягом терміну служби.

Роль таких систем у життєвому циклі для окремих видів техніки та різних умов їх виробництва може бути різна. Технічний прогрес, впровадження сучасних технологій і матеріалів, досконала організація праці та виробництва – ось ті шляхи, слідуючи яким, можна досягти настільки високого рівня надійності, що потреба в ТОР зведеться до мінімуму.

Якщо з конструктивним, технологічним та інших міркувань не вдається досягти настільки високого рівня надійності, можна збільшити напрацювання на відмову машини (до 1500 м-год.) експлуатаційними методами шляхом проведення міжсезоння поточних ремонтів агрегатів, які можуть відмовити у процесі використання машин. Це спричинить подорожчання кожного поточного ремонту, так як вилучатимуться з експлуатації деталі з не повністю використаним ресурсом, але це дозволить забезпечити роботу машини без простоїв, що дасть значно більший вигаш. Вітчизняні машини та їх поточні ремонти істотно дешевші за зарубіжні аналоги [1]. Тому потрібні техніко-економічні розрахунки, що дозволяють вибрати ефективний варіант витрат коштів споживачем, що забезпечує необхідну надійність машин у сезоні з урахуванням їхнього віку.

Важливе значення у забезпеченні надійності має поведінка виробника ринку техніки. Відповідно до Міжнародних стандартів ISO-9000, обов'язок виробника, зумовлений збереженням престижу та конкурентоспроможності, полягає в тому, щоб забезпечити супровід своїх машин у споживача та запропонувати рішення, що дозволяють виключити втрати через їхню ненадійність. Необхідно збільшити надмірність ресурсу машини порівняно з нормативною. Це означає: збільшити кількість та номенклатуру запасних частин, доставку їх споживачеві; розробити та запропонувати до виготовлення

модернізовані (підвищеної в 1,5-2 рази довговічності) запасні частини для екстремальних умов; методи покращеного обслуговування вузлів та агрегатів; рекомендації щодо збільшення числа машин на одиницю виконуваної роботи (резервування цілими машинами).

Останні 20 років частота відмов зарубіжних машин зменшилася в 2,5-3 рази, а термін служби значно збільшився [1]. Це досягнуто не тільки шляхом підвищення якості машин, що випускаються, але і за рахунок введення в конструкції мікропроцесорних систем контролю та управління режимами роботи агрегатів, систем і машини в цілому. Використання вбудованих засобів контролю тракторів підтверджується практикою зарубіжних фірм: американських – John Deere, Case, Allis-Chalmers, німецьких – Volkswagen, BMW, Bosch, французьких – Rischar Continental, канадських Wnite, "Massey Ferguson", та ін.

Оснащення тракторів вбудованими засобами контролю, що сигналізують про працездатний стан їх систем та складових частин, дозволяє попередити відмови і тим самим підвищити експлуатаційну надійність цих машин.

Велика номенклатура діагностичних приладів, що застосовується в даний час у вітчизняній практиці, дозволяє визначати технічний стан складових частин і складальних одиниць тракторів тільки на момент перевірки, але не дозволяє запобігти або хоча б сигналізувати про виникнення експлуатаційних відмов або настання несприятливих режимів роботи. Тому роботи із забезпечення працездатності тракторів мають проводитися також у напрямі оснащення необхідним набором вбудованих контрольних засобів.

На прикладі трактора Т-150К розглянуто питання ефективності використання нових та відремонтованих тракторів у нових економічних умовах, їх окупність та шляхи поповнення МТП агропрому новою технікою.

Проведені дослідження показали, що ефективність роботи тракторів провідних фірм John Deere, Case та ін. в умовах України ще нижча за вітчизняні. Так, наприклад, окупність тракторів фірми John Deere становить від 7 до 10 років, при річному завантаженні 3500-5000 у.е.га. Водночас слід зазначити, що вартість зарубіжної техніки в кілька разів вища, ніж вартість машин виробництва країн СНД. Але це не означає, що слід підвищувати надійність останніх лише за рахунок збільшення їх вартості, оскільки користувачеві в даний час її придбання вже не за коштами. Потрібно шукати інші шляхи.

Висновки. Техніко-економічний аналіз використання тракторів різного віку показав, що їхній термін служби можна продовжити до 20 років. Ефективність роботи машин багато в чому визначатиметься системою ТОР.

Список використаних джерел

1. Полянский А.С., Дубинин Е.А., Плетнев В.Н. Пути снижения времени восстановления работоспособности машин и их агрегатов // Вісник ХНТУСГ ім. П. Василенка. Механізація сільськогосподарського виробництва: Зб. наук. праць, Вип. 75, Т. 1. – Харків, 2008. – С. 391-397.